

INTEGRATING CULTURAL ASPECTS IN TEACHING ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGES - LEVELS A2-B1. CHALLENGES

INTEGRAREA ASPECTELOR CULTURALE ÎN PREDAREA ROMÂNIEI CA LIMBĂ STRĂINĂ LA NIVELURILE A2-B1. PROVOCĂRI

Gabriel BĂRDĂȘAN

Universitatea de Vest din Timișoara
(gabriel.bardasan@e-uvv.ro)

Emina CĂPĂLNĂȘAN

Universitatea de Vest din Timișoara
(emina.capalnasan@e-uvv.ro)

Abstract

The paper's main objective is to highlight the possible barriers met in integrating cultural aspects in a lesson of Romanian as a foreign language (A2-B1). Regarding them as challenges would definitely guide us in suggesting some ways of overcoming them in order to get to such a result: an interactive, complex, interesting lesson - covering both linguistic standards and cultural background issues. Thus, our paper starts with the question how to expose students to the cultural background of the language they are studying without them having the necessary level to read in Romanian and the complete frame of understanding the typical cultural and traditional elements. Our target is to expose some methods and contexts that would make this possible, to present some texts that would help them get an insight of the Romanian culture and to list the steps of tailoring such a course that comprises both grammatical and vocabulary issues and cultural ones.

Rezumat

Obiectivul principal al acestei lucrări este să problematizeze posibilele bariere întâlnite în contextul integrării aspectelor culturale într-un curs de limba română ca limbă străină (pentru nivelul A2-B1). Privindu-le drept provocări, vom putea propune câteva tipuri de exerciții, chiar un tipar de curs interactiv și complex, care să răspundă unor cerințe lingvistice, dar care să acopere și elemente specifice backgroundul cultural. Așadar, pornim de la întrebarea cum să îi expunem pe cursanți la contextul cultural al limbii pe care o învață fără ca ei să aibă nivelul necesar citirii unui text mai puțin prezent în manuale și nici cadrul pentru o înțelegere completă a culturii și elementelor ce țin de tradiție. Ținta noastră este să prezentăm câteva metode care ar face posibil acest demers, să oferim un model de text care să îi ajute să pătrundă în universul cultural românesc și să expunem pașii conturării unui curs care cuprinde atât elemente de gramatică și vocabular, cât și aspecte culturale.

Key-words: Romanian as a foreign language, cultural aspects, barriers, methods, texts

Cuvinte-cheie: româna ca limbă străină, aspecte culturale, bariere, metode, text

1. Limba română ca limbă străină și cultura și civilizația românească: conexiuni, contextualizări, argumente, (pre)texte

E cunoscut faptul că predarea limbii române nu se face în afara conturării backgroundului cultural, fie că acest lucru apare programat și conștient, fie că elementele culturale se prefigurează sau se desprind din texte cotidiene, exerciții simple, interacțiuni ghidate sau conversații libere.

Analizând manuale de limba română ca limbă străină, mai vechi și mai noi, tradiționale sau moderne, bazate pe conversație, pe exerciții activ-participative sau pe clasicele exerciții de completare, exerciții propuse sau teste elaborate în vederea susținerii unor examene oficiale, putem trage câteva concluzii. În primul rând, pentru ca un manual să fie eficient, conținutul acestuia trebuie să fie diversificat și să acopere toate aspectele limbii; nu este suficient însă să cuprindă regulile gramaticale și exerciții pentru fixarea acestora ori să acopere o cantitate cât mai mare din vocabularul fundamental. În practica didactică fonetica este abordată încă de la început, în așa fel încât studentul să-și poată dezvolta o pronunție și o scriere corecte, tot așa cum regulile de ortografie și de punctuație sunt însușite pe măsură ce se studiază morfologia și sintaxa, constatăm însă că unui text-suport nu i se acordă la fel de multă atenție.

Textele-suport pentru lecțiile de gramatică și/sau vocabular, dar și pentru exercițiile care urmăresc dezvoltarea competenței de comunicare trebuie să reflecte situații autentice cu care studentul se poate întâlni în interacțiunile sociale cotidiene și să aibă în conținutul lor, în același timp, elemente de cultură/civilizație românească. De exemplu, referințele la numele unor străzi reale, care poartă numele unor personalități românești, aduc împreună mai multe elemente importante în etichetarea unui text ca fiind relevant: peisajul lingvistic existent, realități imediate, aspecte istorice, locale sau naționale, elemente de fonetică greu de pronunțat etc.

Legătură strânsă dintre limba unui popor și cultura acestuia poate fi valorificată prin diverse texte-suport și la cursurile de limba română ca limbă străină. Desigur că într-un asemenea demers pot apărea dificultăți de diverse tipuri: structuri gramaticale, sintagme, expresii prea complicate, de nivel superior gradului de achiziție a limbii ș.a.

„A vorbi despre viața și cultura unui popor într-un curs care are drept scop însușirea limbii vorbite – arată C. C. Fries – nu înseamnă a aborda doar un *auxiliar* al acestui curs, după cum nu înseamnă a aborda un capitol straniu și rupt de scopul principal al cursului, sau ceva care trebuie adăugat sau tăiat din curs, ci o *trăsătură esențială* a fiecărui nivel de studiu al limbii.” (Lado 1976, 169). Așadar, elementele de cultură și civilizație se recomandă a fi integrate pe tot parcursul desfășurării cursului de limbă străină, indiferent de nivelul de competență.

De fiecare dată când profesorul sau manualul prezintă un cuvânt sau o noțiune pe care cursantul nu o înțelege din cauza diferențelor culturale față de limba sa maternă, apare necesitatea de a explica acea diferență culturală. Nu putem anula o întrebare sau a o amâna, pentru a respecta un număr al „lecției”, o ordine și un șablon cu margini nemodificabile. Astfel, deși nefiind un obiectiv în sine, necesitatea inițierii discuției *despre* frame-ul cultural apare. Analizând conținutul cultural integrat predării, Robert Lado decupează câteva avantaje (*Ibid.*, 170-171 *passim*):

- contribuie la formarea culturii generale a cursantului, oferindu-i suportul informațional necesar interpretării și explicării elementelor culturale;
- îl ajută să înțeleagă sensurile culturale care stau la baza literaturii scrise în limba pe care acesta o studiază;
- susține o comunicare cu vorbitori nativi instruiți;
- poate sprijini și lectura lucrărilor științifice.

La toate acestea am putea adăuga: conștientizarea unor diferențe culturale care ar ușura înțelegerea unor fenomene străine limbii materne; integrarea practică, nu doar formală într-un nou model social și cultural; intrarea în contact cu texte mai puțin robotizate și șablonare.

2. Predarea elementelor de cultură și de civilizație: principii, coordonate, organizare

În alcătuirea unor cursuri ce au ca fond tematic aspecte culturale trebuie să ținem cont de următoarele aspecte (Vezi Woycicki, Duda, în Șoșa 1987, 187):

1. locul conținutului cultural în învățarea limbii-țintă – cunoștințele de fonetică, gramatică și lexic sunt strâns legate de conținutul cultural;

2. influența culturii materne în procesul de însușire a conținutului cultural din limba-țintă – noua cultură se va suprapune celei materne;

3. etapele însușirii conținutului cultural;

4. influența mediului lingvistic natural asupra însușirii conținutului cultural din limba-țintă.

Predarea elementelor de cultură și civilizație se face paralel cu predarea limbii, cultura fiind astfel asimilată odată cu modelele structurale și cu lexicul (Rivers 1977, 258) sau aspectele formale ce țin de limbă pot fi transmise pornind de la introducerea elementelor culturale, cultura fiind, de fapt, elementul declanșator al unui curs de gramatică.

Alegerea materialului se poate face în funcție de nivelul cursanților: la începători, primele lecții cuprind teme generale, referitoare la activitatea de zi cu zi; este însă necesar ca noțiunile de cultură și civilizație să se introducă sistematic încă de la început prin lectură sau prin diverse mijloace audio-vizuale (Florea, în Țara, Alexandru 1987, 35). Pe lângă vizionări de filme/filmulețe, reclame, studenții pot lua legătura cu umorul românesc apelând la caricatură, maxime, proverbe, zicători, fragmente literare, graffiti, inscripții urbane etc., intrând astfel în contact și cu alte tipuri de scrieri și stiluri funcționale diferite: ziare, reviste, inscripții, limba română actuală – colocvială, argotică, romgleză. Totodată, exercițiile suport pot fi alcătuite în așa fel încât să se obțină o conversație liberă pe marginea modului de viață al românilor¹, pornind de la observațiile lor, experiențele lor, opiniile lor, prejudecățile lor, fără să se piardă din vedere importanța stabilirii unui „raport adecvat între cunoștințele studentului, mijloacele lingvistice achiziționate și subiectul abordat (limitat de nivelul de cunoștințe).” (*Ibidem*).

Textele vor fi selectate în funcție de dificultatea lor, fragmentate sau adaptate. În cazul studenților de nivel avansat, cunoașterea și înțelegerea aspectelor reprezentative pentru identitatea poporului român este avantajată de stăpânirea limbii, aceasta putând fi îmbunătățită prin selectarea unor texte de lucru care să reflecte specificul românesc: se pot preda noțiuni de istorie, literatură română, folclor. De altfel, la cursanții de nivel avansat, studierea unor fragmente din opere ale literaturii române constituie apogeul cunoașterii civilizației românești. Probleme și bariere pot apărea însă la nivelul A2 sau chiar la B1, pasul spre ceea ce se cheamă nivel intermediar nefiind încă făcut. De aici, dificultatea, bariera, dar și provocarea de a gândi un astfel de curs, pornind de la texte ce redau specificul cultural românesc.

3. Elemente culturale în predarea limbii române ca limbă străină. Un posibil model de predare

Propunem spre exemplificare o posibilă abordare din perspectivă culturală a unui lecții de limba română adresată unor cursanți care au nivelul de cunoaștere a românei între A2-B1 conform *Cadrului european comun de referință pentru limbi* (CECRL 2003). Subiectul lecției propuse se referă la sărbătoarea Crăciunului în România.

Strategii didactice: conversație liberă; conversație dirijată; lectură; exercițiul; forme de organizare: activități individuale, de grup și frontale.

I. Activități conversaționale

1. Ce are special centrul orașului în luna decembrie?
2. De ce e 25 decembrie o zi importantă?
3. Ce este Crăciunul?
4. Ce fac românii de Crăciun?

II. Activități lexicale și de structurare gramaticală (exerciții: sintagme și structuri gramaticale contextualizate)

1. Căutați în dicționar cuvintele: *colinda, colindă, colindător, stea*; Ce înseamnă *cal*? Dar *căluș*?

2. Citiți textul. Subliniați cuvintele noi.

În România Crăciunul se sărbătorește în 25 decembrie. În zona rurală toate familiile se pregătesc pentru Crăciun. Cel mai frumos obicei este colindul. Colindele sunt cântecele cu care se întâmpină nașterea lui Hristos. În această perioadă auzim cântece de stea, plugușorul, sorcova,

¹ Pentru aspecte ale culturii românești vezi: Șerbănescu 2007 și Alexe 2005.

vedem jocuri cu măști (țurca) sau dansuri (căluții, călușarii). Tot de Crăciun, colindătorii vin cu steaua. Acest colind amintește de steaua care a vestit nașterea lui Isus. Aceasta i-a călăuzit pe cei trei magi spre ieslea în care s-a născut Isus. În zilele noastre se merge cu steaua doar în prima și a doua zi de Crăciun. Colindătorii cântă „Steaua sus răsare” și „Trei crai de la răsărit”. Steaua purtată se face din lemn și are mai multe colțuri. Se împodobește cu hârtie colorată și are fixată la mijloc o iconiță cu Maica Domnului și Isus Hristos. Când merg cu steaua, copiii sunt uneori însoțiți de mascați. Aceștia sunt, de obicei, adulți sau adolescenți care pot avea grijă de micii colindători. Grupul stelarilor trece pe la porțile caselor și întreabă: „*Primiți cu steaua? Primiți cu steaua?*” sau „*Cine primește/ Steaua frumoasă/ Și luminoasă/ Cu colțuri multe/ Și mărunte/ De la nașterea/ Lui Hristos/ Dăruite.*”

La sfârșitul colindului colindătorii vor primi covrigi, nuci, mere, cozonac și/sau bani. Când pleacă din casa în care au colindat și în care au fost primiți, colindătorii spun: „Noi ieșim, Dumnezeu intră”. Când oamenii nu primesc colindători, închid ușile sau nu oferă daruri, efectele magice sunt opuse, ei încălcând regulile acestui obicei. (adaptat după

<https://www.travelguideromania.com/ro/traditii-si-obiceiuri-de-craciun-romania/>).

3. Alcătuiți propoziții cu cuvintele noi.

4. a. Răspundeți la următoarele întrebări:

Ce aspect al vieții românilor este prezentat în text?

Ce fel de sărbătoare este Crăciunul?

Ce primesc colindătorii?

Ce mănâncă românii de Crăciun?

b. Căutați sinonime (în text sau în dicționar) pentru următoarele forme lingvistice: *mic, în general, tradiție, a-și aduce aminte, a da, a lua, normă*.

c. Ce cuvinte cu sensuri opuse apar în text? Dați și alte exemple.

5. Potriviiți:

a. <i>luminos</i>	1. a decora, a ornamenta; a înfrumuseța
b. <i>a încălca</i>	2. a nu respecta o lege
c. <i>a împodobi</i>	3. a serba, a celebra
d. <i>a avea grijă</i>	4. plin de lumină
e. <i>a sărbători</i>	5. a îngriji (pe cineva); a supraveghea, a păzi (pe cineva)

6. Înlocuiți cuvântul/cuvintele subliniat(e):

Românii au Crăciunul în 25 decembrie.

Merg cu tine până la gară să văd ornamentele de Crăciun din oraș.

Bradul de Crăciun se decorează în seara de Ajun.

Vin pe la tine mâine ca să te colind.

Colindătorii cântă cântece de Crăciun.

7. Conversați pornind de la următorul context situațional:

Un grup de copii vin să vă colinde. Sună la ușă. Deschideți. Ce urmează? Ce le spuneți? Ce faceți?

8. Discutați despre tradițiile voastre:

Există un obicei similar în țara voastră? Discutați despre asta cu colegii din grupul de lucru.

III. Aspecte teoretice – culturale și gramaticale

Tradiții de Crăciun: ce facem, ce mâncăm, cum ne comportăm?

Diateza reflexivă. Diateza reflexivă cu sens pasiv (*Duc* vs *mă duc*. **Ei** *se pregătesc* să plece la colindat. vs. În România *se pregătesc* sarmale de Crăciun.

În concluzie, prin sugestia didactică prezentată, considerăm că maniera integrată de predare-învățare a românei ca limbă străină nu are în vedere doar elementele structurale ale limbii, ci implică și aspecte de cultură și de civilizație românească, acestea sporind potențialul de dobândire și

de perfecționare a competenței de comunicare prin accentuarea adecvării formelor lingvistice la contextele situaționale autentice.

Bibliografie

- Alexe, Dan, *Dacopatia și alte rătăciri românești*. 2005. București: Editura Humanitas.
- CECRL. 2003. *Cadrul european comun de referință pentru limbi. Învățare. Predare. Evaluare*, Diviziunea Politici lingvistice Strasbourg, traducere coordonată și revizuită de George Moldovanu. Chișinău: Tipografia Centrală.
- Lado, Robert, *Predarea limbilor. O abordare științifică*. 1976. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Șerbănescu, Andra, *Cum gândesc și cum vorbesc ceilalți. Prin labirintul culturilor*. 2007. Iași: Editura Polirom.
- Țăra, Vasile D., Domnița Alexandru. 1987. *Didactica modernă. Aspecte ale predării limbii române ca LS II*. Timișoara: Tipografia Universității din Timișoara.

